

Errioxa Errioxa da

Espantatzen zaitu, baina ez zaitu harritzen, Toledon turista zabiltzala, Alkazarrera joan, eta beldurgarritzko panfleto nazional-militarista batzuk ematen badizkizute eskuetara (dohan) eta jau-regi zoko bakoitzean eta guztietan ikaragarritzko batzuen heroismoak eta ikaragarritzko «hordas bolcheviques» haien basakeriak gogorazten badizkizute, tono patetikoengan, etengabe.

Hortik zehar zabiltzanean, bazterrak ikusi nahi zenituzke, eta tokian tokiko historia piska bat ikasi ere bai. Baina patxadaz. Ez bait duzu batere gogorik edozein tokitan bonbardeo ideologiko nazional ikaragarritzko bat sofritzeko.

Toledo Toledo da. Konforme. Baina Errioxa ere Errioxa gertatu zaigu: Ondo enteratuta itzuli ginen. Ez al zen San Millán, Donemilia, Santiagoren adiskidea izan «matamoros» lan guztiz ebanjelikoetan? Halaaxe dago Burgosko Espoloian errepresentatuta, Gaztelako errege eta kanpeadore armatu artean.

Beno, ba. Hor sartu gara Nafarroatik behera, guk uste genuen zentzu historiko batetan bideak ibitzeko asmoz. Donemilia eta beste atzera utzirik, jo dugu Santo Domingo de la Calzadara, «donde cantó el gallo después de asada». Egia esateko, zertxozertxobait uste genuen ba omen dagoela, baina Errioxak Euskal Herriarekin nolako zerikusi historikoak izan dituen, ez genuen oso garbi geure buruan. Eta egia esaten jarraitzeko, horrexek arduratzen gintuen gutxien-gutxiena goiz honetan. Ezertarako ez ginen gogoratu bide guztian, Errioxako euskal toponimiaz ikerketa batzuk noizpait irakurrita dauzkagula, etab., Santo Domingora jo arte. Honek ia-ia santutegi nazional bat irten behar zigula ere ez genuen uste.

Ze, Santo Domingon, inuzente honek, *Estampas Calceatenses* liburuxka bat erosi nuen, J. J. Saczmiera Uyarra batena (beste jota jota bat eta Maestro Nacional gainera!) eta akabo gure bakea...

Ez, Errioxak ez dauka zer ikusirik Euskal Herriarekin. «Pensamos que la Rioja, dentro de la provincia de Logroño y fuera de ella, tiene unas características muy especiales, una idiosincrasia destacada». Bai, ba. Eta zer euskal toponimiak eta zer arraio, gero: «que no vengan nuevas teorías desde regiones muy distintas a la nuestra, apuntando nombres nuevos, definiciones con vocablos que no son nuestros».

«La Rioja es una comarca independiente... No pertenecemos a otras regiones porque somos diferentes. La Rioja sólo es de los riojanos». Bai, ba: Gora Errioxa independente!

Arraioa, pentsatu genuen: «separatismo berriren bat sortu

zaiguk. Arana Goiri errioxano bat, Edo Errioxako Herri Bataunarekin egingo genian topo», ustegabe-ustegabeen.

Begira nolakoxe separatismoa, ordea: «La Rioja, esa comarca olvidada, lucha en estos momentos por una situación en ese concierto regional que se vive en España. Mas por encima de nuestro regionalismo somos auténticamente españoles porque ser español es un timbre de gloria y un orgullo sin par». Alferrick samar ikasi dugu lehentxego, Domingo santua umiltasunaren eredu edo omen dela. Duda gabe hau ere «matamoros» dugu...

Benetan Maestro Nacional Autore hauxe, oso Nacional batez ere. Irakurtzen jarraitzen dugu, halere, Autorearen emaztea bezala, «calceatense comprensiva», zeini bait dago liburuxka hau betiko ilusio eternoarekin eskainita, gu ere konprentsibo samarrak bait gara, hau eta hura agoantatuz jarraitu dugu, azkenean baita «este sencillo soneto que la musa me inspirara» ere agoantatuz, bonba poetiko nahiko mortala, eta Machadoren parodiak, are mortalagoak, eta esplikazioak, eta meditazioak. Dena oso musa nazionalak eta lokalek inspiratua.

Gero herriko seme ospetsuen berri jakiten dugu: Martíncz de Leiva eta Ayala batzuk, Olavarrieta eta Esteve batzuk..., kasualitatez bezala beren deiturak «en vocablos que no son nuestros»ko hizkuntza madarikatu horreketan dauzkatenak, irakurtzen dugun Autoreak berak bezalaxe. Alabaina herriko seme egiaz ilustrea beste bat da: «Existe una vieja leyenda que los más ancianos la cuentan con satisfacción y que yo la he oído de esos labios de las gentes mayores. Cuentan que un soldado calceatense estuvo presente en la batalla de San Quintín y que en su denodado valor, cuando las tropas de Felipe II derrotaban a las francesas, en pleno fragor de la lucha el soldado de esta ciudad colocó en el campo de batalla el estandarte español como señal de victoria... ¡Qué pena ignorar el nombre del militar valiente!».

Bai, zer pena! Baina Santo Domingok, hori galduta ere, beste ohore eta loria asko ditu, Autoreka beti oso inspiratzen dutenak. Herriari dimentsio epiko nazionala, birkonkistatzailea, irekitzen dion ondorengo hau bereziki: «Sabemos que en esta nuestra ciudad, en el primer invierno de la guerra civil española, hubo una importante reunión, en lugar desconocido, y en la que tomaron parte el general Franco con los también generales Saliquet y Varela. Aquí paseó su juventud, siendo alumno de la Academia General Militar, el hoy Rey de los españoles Don Juan Carlos I».

Zer Toledo eta Toledondo, gero! Ez dira nolana hikoak Santo Domingoko oiloa eta oilarra ere, errioxanoak bai, baina beti txit espainolak. ■ *Gabriel Noss.*